

SİVAS MERKEZ, HAFİK/YENİKÖY VE YILDIZ BELDESİ GEÇ DÖNEM EL ÖRGÜSÜ ÇORAP VE PATİKLERİN DEĞERLENDİRMESİ

Emine TONUS* - Hülya KAYNAR**

ÖZ

İnsanın varoluşundan bu yana bir ihtiyaç olarak ortaya çıkan giyim kuşam, yerel kaynaklar, iklimsel faktörler, ait olduğu toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel değerleri ile de harmanlanarak bir kimlik kazanmıştır.

Anadolu'da giyim kuşam, her bölgede kendine has özellikler gösterir. Örf ve adetlerini koruyan yörelerden biri de Sivas'tır. Araştırma, Sivas il merkezi ile Hafik İlçesi Yeniköy ve Yıldız Beldesi'ndeki el örgüsü çorap ve patiklerle sınırlandırılmıştır. Araştırmaya konu 25 adet ürün (19 adet çorap, 6 adet patik), 1976- 2021 tarihleri arasında örülmüştür. Günlük kullanım ve özel günler için tasarlanmış olan çoraplarda yün iplik ve sentetik iplik tercih edilmiştir. Ürünler beş (5) adet şiş ile örülmüş, kenar çevirme ya da süslemeler tığ ve iğne işi ile tamamlanmıştır. Şiş örgü tekniği olarak düz, desenli ve renkli desenli temel örgü teknikleri kullanılmıştır. Bezemelerde böğreklî kıvrık, yürütme, çift kekül, kekül, aşuk, ceviz cıynağı (beksimet), kırk budak, kör göççe, tek kıvrım, altmış akıl yetmiş fikir, kıvrım, deli yılan, çatal kıvrım, göççeli yürütme, kiraz, sübüra, tazı kuyruğu, kabak çiçeği, göz, küpeli, elibeline, kara bükme, yan bükme, zencir, bacaklı, suyolu, kelebek, muskalı, deli kıvrım, saçbağı, yarım aynalı ve üçgen olmak üzere toplam 32 farklı motif uygulanmıştır. Bu bezemeler krem, kırmızı, siyah, mavi, sarı, pembe, açık pembe, açık yeşil, koyu yeşil, yeşil, beyaz, eflatun, lacivert, bordo, mor, gri, kahverengi ve kavuniçi ile de renklendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Sivas, Kültürel Miras, El Örgü, Çorap, Patik.*

* Öğr. Gör. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, El Sanatları Bölümü

** Doç. Dr. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Mimarlık Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Grafik Bölümü
e- posta: eminetonus@cumhuriyet.edu.tr / hkaynar@cumhuriyet.edu.tr / ORCID: 0000-0001-5065-1643 / 0000-0002-9442-6162
Makale Türü: Araştırma Makalesi / DOI: <https://doi.org/10.32704/akmbaris.2023.176>
Makale Gönderim Tarihi: 17.11.2022 / Makale Kabul Tarihi: 14.04.2023

Tonus, Emine - Kaynar, Hülya (2023). "Sivas Merkez, Hafik/Yeniköy ve Yıldız Beldesi Geç Dönem El Örgüsü Çorap ve Patiklerin Değerlendirmesi" *Arıs*, Haziran, Sayı:22, s. 4-27.

ABSTRACT

EVALUATION OF LATE PERIOD HAND-KNITTED SOCKS AND SHOES IN SİVAS CENTER, HAFİK/YENİKÖY AND YILDIZ LOCATION

Clothing, which has emerged as a necessity since the existence of human beings, has gained an identity by blending with local resources, climatic factors, and the economic social and cultural values of the society it belongs to.

Clothing in Anatolia shows its own characteristics in each region. Sivas is one of the regions that preserve their customs and traditions. The research is limited to hand-knitted socks and booties in Sivas city center and Hafik District Yeniköy and Yıldız Town. 25 products (19 socks, 6 booties) that are the subject of the research were knitted between 1976 and 2021. Wool yarn and synthetic rope are preferred for socks designed for daily use and special occasions. The products are knitted with five (5) needles, edging or embellishments are completed with crochet and needlework. Plain, patterned and colored patterned basic knitting techniques were used as needle knitting technique. Decorations consist of 32 different motifs which are sprial, double fringe, fringe, anklebone, walnut kernel (rusk), forty knots, blind göççe, one fold, sixty minds and seventy ideas, fold, mad snake, forked fold, göççeli yürütme, sübüra, hound tail, zucchini flower, eye, earring, elibelinde, black bend, side bend, chain, legged, watercourse, butterfly, amulet, crazy fold, hair tie, half-mirror and unknown (triangle). These decorations are also colored with cream, red, black, blue, yellow, pink, light pink, light green, dark green, green, white, magenta, dark blue, claret red, purple, gray, brown and orange.

Keywords: *Sivas, Cultural Heritage, Hand Knit, Socks, Booties.*

1. GİRİŞ

Anadolu, pek çok kültüre ev sahipliği yapmış önemli coğrafi merkezlerden biridir. İhtiyaçlar neticesinde ortaya çıkan el sanatları, bu topraklarda yerel kaynaklarla harmanlanarak çeşitlenmiş ve kültürel mirasın önemli parçasından biri olmuştur. Anadolu kadını, elde ettiği lifleri ipliğe dönüştürmüş ve şiş, tığ, firkete, oklava, mekik gibi gereçleri kullanarak, kenetlenmiş yüzeyler yapmayı başarmıştır. Bu ürünler kimi zaman kumaş, kimi zaman örgü ve kimi zaman da tamamlayıcı aksesuarlar olmuştur. Çeşitli sebeplerle gerçekleşen yer değiştirmeler, insanların gittikleri yerlere sanatlarını taşımalarına, zaman içerisinde o yöre kültürüyle de harmanlanan yeni bir sanatın varolmasına vesile olmuştur. Konu ile ilgili Hülya Kaynar, her ülkenin, şehrin hatta köylerin gelenek göreneklerine göre geliştirdikleri, kendi coğrafi işaretlerini oluşturabilecek ürünlerin varolduğunu ve bu ürünler arasında süslemeye en yatkın olanlardan birinin de yöresel kıyafetler olduğunu yazmıştır.¹

İnsan varoluşuyla beraber, özellikle çevresel faktörlerden korunmak amacıyla giyinme ihtiyacı duymuştur. İçinde bulunulan toplumun sosyal, kültürel, ekonomik yapısı, dini inanışları ve coğrafi etkileri, giyim kuşam şeklini belirleyen faktörler olmuştur. Başa giyilen, üst bedene giyilen, alt bedene giyilen, bele dolanan ve ayağa giyilenler şeklinde ifade edilen giyim elemanları yöresel kaynakların kullanımı ile bölgesel farklılıklar göstermiştir. Kenan Özbel, ayağa giyilen gruptaki çoraplar ile ilgili, Anadolu çorapları renk, motif ve malzeme bakımından her bölgede kendine göre ayrı bir karakter gösterir, diye yazmıştır.²

Pınar Arslan ve H. Feriha Akpınarlı ise çorapları, gündelik (kadın, erkek ve çocuk ölçülerinde),

1 Hülya Kaynar, "Somut Olmayan Kültürel Miraslardan El Örgüsü Çoraplar: Gölova Yöresi Örneği", *SDÜ Art-E Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi*, Cilt:10, Sayı:19, (2017), s.289-301.

2 Kenan Özbel, *El Sanatları I Anadolu Çorapları*, Ankara: Kılavuz Kitapları: IX, [t.y.], s.6.

tören, çeyiz, gelin ve damat, yol, töre, asker çorapları olarak sınıflandırmış ve çorapların düz, ajurlu, desenli, renkli desenli teknikler kullanılarak örüldüklerini yazmışlardır.³

Çorap ve patikler büyük oranda şiş örgü teknikleri kullanılarak yapılmaktadır. H. Feriha Akpınarlı, şiş örücülüğünü; yün, tiftik, pamuk, sentetik gibi liflerden elde edilen ipliklerle şiş veya mil adı verilen araç üzerine hazırlanmış olan ilmeklerin oluşturulmasıyla meydana gelen yüzeyleler, şeklinde tanımlamış ve şiş örücülüğü ile üretilen ve geleneksel nitelik taşıyan en önemli örgüler çorap örücülüğüdür, demiştir.⁴

Orta Asya'da yapılan arkeolojik kazılar, Türklerin milattan önceki tarihlerde de çorap örmeyi bildiklerini göstermektedir.⁵ Günümüze kadar ait olduğu bölgenin kültürel kimliği ile şekillenen çoraplar, soğuk iklim şartlarının yaşandığı her yerde önemini korumaktadır. Sert iklime sahip olan Sivas, geleneksel giyim kuşamı ile öne çıkan illerimizden biridir. Bu araştırma ile çalışma evreni kapsamında önemli giyim elemanlarından olan çorap-patik örücülüğünün geç dönem örnekleri kayıt altına alınmıştır.

2. YÖNTEM

07-27.04.2021 tarihleri arasında yapılan bu çalışmada, alan araştırması yapılarak tarama modeli uygulanmış ve betimleme yapılmıştır. Bazı çorap ve patiklerin yöresel karakterinin belirlenmesi, motiflerin korunması ve yaşatılması amaçlanmıştır. Çalışma evrenini Sivas il merkezi, Hafik İlçesi Yeniköy ile Yıldız Beldesi oluşturmuştur. Araştırmaya konu 25 adet ürün (19 adet çorap, 6 adet patik) ile ilgili “gözlemin yapıldığı yer, sahibi, ürünü yapan kişi, gözlem yapılan tarih, tahmini örme tarihi, ürün / boyutları, kullanılan iplik çeşidi, örgü tekniği, renkler, motifler, kompozisyon” özelliklerini kapsayan gözlem formu oluşturulmuştur. Motiflerin ürünlere göre dağılımı incelenirken (n) toplam ürün sayısını, (f) ise motif kullanım sayısını ifade etmiştir. Konu ile ilgili kaynak kişilerle görüşülerek yerel bilgiler toplanmış, ürün fotoğrafları çekilmiş, motifler dijital ortamda düzenlenerek kayıt altına alınmıştır.

3. ÇORAP VE PATİKLERİN MOTİF, RENK VE KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ

El örgüsü çorap ve patiklere asıl karakteristik özellik, üzerine uygulanan renk ve motiflerle kazandırılır. Taciser Onuk ve Feriha Akpınarlı da motif ve sembollerin kültürel bir görev üstlendiğini, onu giyenin bağlı olduğu toplumu, unutulmayan olayları, sosyal ve medeni durumunu, ayrıca doğum, ölüm, evlenme gibi hayatın çeşitli devrelerini yansıttığını belirtmişlerdir.⁶

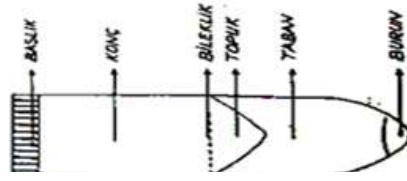
Araştırma evreni içerisinde günlük kullanım ve özel günler için (damat, gelin, kaynana, kaynata çorapları) tasarlanan el örgüsü çorap-patikler 1976-2021 tarihleri arasında örülmüştür. Ürünler yün iplik, sentetik iplik veya her ikisi birlikte kullanılarak yapılmıştır. Ana gövde beş (5) adet şiş ile örülmüş, bazı örneklerde kenar çevirme ya da süslemeler tığ ve iğne işi ile tamamlanmıştır.

3 Pınar Arslan ve H. Feriha Akpınarlı, “Karadeniz Çalıklı Teknikli Çorapların Tasarım Özellikleri”, *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, Cilt/ Volume 9, Sayı / Issue 65, (2020), s.166.

4 H.Feriha Akpınarlı, “Doğu Anadolu Bölgesi Geleneksel Çorap Örücülüğünde Motif Özellikleri”, *Hars Akademi Dergisi*, Cilt:5, Sayı: Aydın Uğurlu ve Geleneksel Sanatlar Özel Sayısı 3, 17-25, (2022), s.18.

5 Aysen Soysaldı ve Adem Çolak, “Bolu – Gerede İlçesi Mangallar Köyü El Örgüsü Çorap ve Patikleri”, *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, Cilt/ Volume 7, Sayı / Issue 49, (2018), s.1202.

6 Taciser Onuk ve H. Feriha Akpınarlı, “Konya Yöresi El Örgüsü Çorapların Motif Kompozisyon Açısından Değerlendirilmesi”, *Türk-İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi*, Sayı:5/Kış Konya Özel Sayısı, (2008), s.63.

Şekil 1: Çorap Ünitelerini Gösteren Şema (Örcün Barışta, 1986)

Çoraplar, burun kısımlarından başlangıç ilmeği atılarak başlanır. Başlığa kadar desene uygun örgü teknikleri kullanılarak boru şeklinde örülür ve topuk hizasına gelindiğinde, farklı renkte bir ip geçirilerek, topuk yeri belli edilir. Bu noktada çorabın özelliğine uygun olarak arttırma, eksiltme, kapatma gibi biçimlendirme işlemleri de yapılır. Farklı renkte bağlanan ipin yerine beş (5) şiş geçirilerek, topuk için uygun desen yerleştirilir. İki kenardan eksiltme yaparak topuk örme işi tamamlanır (Şekil:1). Süsleme ve desenlemede ise düz, desenli, ajurlu ve renkli desenli temel örgü işlemleri uygulanır.⁸

Fotoğraf 1: Çorap Örneği ve Motif Detayı (Tonus ve Duman, 2021)

Yer: Sivas- Merkez

Sahibi: Mine YÜCE

Ürünü yapan kişi: İkramiye YILMAZ

Gözlem tarihi: 13.04.2021

Tahmini örme tarihi: 2000

Ürün / Boyutları: Kadın- erkek çorabı / 14 x 58 cm

Kullanılan iplik çeşidi: Sentetik iplik

Örgü tekniği: Renkli desenli ve düz örgü

Renkler: Krem, kırmızı, siyah, mavi, sarı

Motifler: Böğreklî kıvrık, yürütme

Kompozisyon: Çorabın ön ve arka yüzü, düşey eksene göre simetrik formda tasarlanan “böğreklî kıvrık” motifinin sütunlar şeklinde sıralanmasından oluşmuştur. Tabanı “yürütme” motifi ile doldurulan çorabın burun ve başlık bölümleri sade bırakılmıştır. Yürütme, örgü esnasında iplerin yürütülerek ilerletilmesi nedeniyle bu ismi almıştır.

7 Örcün Barışta, “Türk El Sanatlarından El Örgüsü Çoraplar”, *Erdem Dergisi*, Cilt:2, Sayı:6, (1986), s.14.

8 H.Feriha Akpınarlı, “El Örgüsü Çorapların Teknik, Desen, Renk ve Kullanım Özellikleri”, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, 1995, s.25.

Fotoğraf 2: Çorap Örneği ve Motif Detayı (Tonus ve Duman, 2021)

Yer: Sivas- Merkez

Sahibi: Mine YÜCE

Ürünü yapan kişi: İkramiye YILMAZ

Gözlem tarihi: 13.04.2021

Tahmini örme tarihi: 1999

Ürün / Boyutları: Orta yaş kadın-erkek çorabı / 12 x 32 cm

Kullanılan iplik çeşidi: Sentetik iplik

Örgü tekniği: Renkli desenli ve düz örgü

Renkler: Pembe, krem

Motifler: Çift kekül, kekül, yürütme

Kompozisyon: Çorabın ön ve arka yüzünde, balıksırtı şeklinde düşey eksene göre simetrik tasarlanan “çift kekül” motifi hakimdir. Tabanı “yürütme” motifi ile doldurulan çorabın burun ve başlık bölümleri sade bırakılmış, burun ile ayak bölümü “kekül” motifi ile birbirinden ayrılmıştır. Kekül, yerel olarak alına doğru kesilmiş kısa saç olan perçem ya da kâkül anlamlarında kullanılmıştır.

Fotoğraf 3: Çorap Örneği ve Motif Detayı (Tonus ve Duman, 2021)

Yer: Sivas- Merkez

Sahibi: Mine YÜCE

Ürünü yapan kişi: İkramiye YILMAZ

Gözlem tarihi: 13.04.2021

Tahmini örme tarihi: 2000

Ürün / Boyutları: Kaynana çorabı / 11 x 31 cm

Kullanılan iplik çeşidi: Sentetik iplik

Örgü tekniği: Renkli desenli ve düz örgü

Renkler: Kırmızı, siyah, açık ve koyu yeşil, beyaz, eflatun, mavi

Motifler: Ceviz cıynağı aşuk, kekül, yürütme

Kompozisyon: Yatay eksende paralel olarak üst üste yerleştirilen tahtalar, farklı zemin rengi ve “kekül” motifi ile birbirinden ayrılmıştır. Çorap üst yüzü, bir sırada “aşuk” diğer sırada “ceviz cıynağı” motifinin yan yana ötelemeli yerleşiminden meydana gelirken, çorap tabanı “kekül” ve “yürütme” motifleri ile doldurulmuştur. Ceviz cıynağı, ortadan ikiye ayrılan ceviz benzetildiği için bu ismi aldığı belirtilmiştir.

Ceviz cıynağı (beksimet), Zara’da ceviz kıynağı olarak bilinir ve bu nakışı giyen kadın mutlaka kaynanadır.⁹

Fotograf 4: Patik Örneği ve Motif Detayı (Tonus ve Duman, 2021)

Yer: Sivas- Merkez

Sahibi: Mine YÜCE

Ürünü yapan kişi: İkramiye YILMAZ

Gözlem tarihi: 13.04.2021

Tahmini örme tarihi: 1998

Ürün / Boyutları: Kadın patiği / 10 x 24 cm

Kullanılan iplik çeşidi: Sentetik iplik

Örgü tekniği: Renkli desenli, düz örgü ve tığ işi

Renkler: Lacivert, sarı

9 İsmail H. Acar, *Zara’da Çorapların Dili*, İstanbul: Zara Haber-Zara Ajans, 2002, s.20.

Motifler: Kırk budak, kör göççe, tek kıvrım, yürütme

Kompozisyon: Patik, ağız kısma uygulanan tığ işi ile tamamlanmıştır. Lacivert zemine sarı renk desen verilen patikte, burun kısmı yatay eksenli “tek kıvrım” motifi ile tasarlanmıştır. Ayak ön üst bölümü “kırk budak” adı verilen motif ile doldurulurken, yanlarda dikey eksenli “kör göççe”, tabanda ise “yürütme” modelleri uygulanmıştır. Yerel dilde göz anlamında kullanılan göççe, nazar ve kem gözlerden korunmak üzere “kör göççe/ kör göz” olarak ifade edilmektedir.

Fotoğraf 5: Çorap Örneği ve Motif Detayı (Tonus ve Duman, 2021)

Yer: Sivas- Merkez

Sahibi: Mine YÜCE

Ürünü yapan kişi: İkramiye YILMAZ

Gözlem tarihi: 13.04.2021

Tahmini örme tarihi: 1996

Ürün / Boyutları: Damat çorabı / 12 x 46 cm

Kullanılan iplik çeşidi: Sentetik iplik

Örgü tekniği: Desenli ve düz örgü

Renkler: Krem

Motifler: Altmış akıl yetmiş fikir

Kompozisyon: Çorap, burun ve başlık kısma uygulanan lastik modeli ile tamamlanmıştır. Tabanı tamamen düz örgü tekniği ile desensiz bırakılırken, ayak üst, bileklik ve konç bölümleri “altmış akıl yetmiş fikir” modeli ile doldurulmuştur.

“Atmış akıl, yetmiş fikir” motifi; damadın, akıllı fikirli, söz sahibi az konuşan fakat sözü dinlenen bir kişi olmasını dilemek için yapılmaktadır.¹⁰

Fotoğraf 6: Çorap Örneği ve Motif Detayı (Tonus ve Duman, 2021)

¹⁰ Hülya Kaynar, “Somut Olmayan Kültürel Miraslardan El Örgüsü Çoraplar: Gölova Yöresi Örneği”, s.301.

Yer: Sivas- Merkez

Sahibi: Mine YÜCE

Ürünü yapan kişi: İkramiye YILMAZ

Gözlem tarihi: 13.04.2021

Tahmini örme tarihi: 2021

Ürün / Boyutları: Erkek çorabı / 12 x 46 cm

Kullanılan iplik çeşidi: Sentetik iplik

Örgü tekniği: Renkli desenli ve düz örgü

Renkler: Beyaz, sarı, eflatun, kırmızı, mavi, bordo, yeşil, mor

Motifler: Kırk budak, çatal kıvrım, kıvrım, ceviz cıynağı, aşuk, deli yılan, kör göççe, yürütme, kekül

Kompozisyon: Ayak üst bölümünde burundan başlığa sırasıyla “aşuk, çatal kıvrım, ceviz cıynağı, deli yılan, kırk budak” ve dört köşesine “kör göççe” yerleştirilmiş “kıvrım” ile tabanda “yürütme” modeli görülmektedir. Yatay eksende yan yana ötelemeli olarak yerleştirilen bu motifler “kekül” ile birbirlerinden ayrılmıştır. Çorapta burun, topuk ve başlık kısımları tek renk ve desensiz bırakılmıştır.

Fotoğraf 7: Patik Örneği ve Motif Detayı (Tonus ve Duman, 2021)

Yer: Sivas- Merkez

Sahibi: Mine YÜCE

Ürünü yapan kişi: İkramiye YILMAZ

Gözlem tarihi: 13.04.2021

Tahmini örme tarihi: 2001

Ürün / Boyutları: Kadın patiği / 11 x 25 cm

Kullanılan iplik çeşidi: Sentetik iplik

Örgü tekniği: Renkli desenli, düz örgü ve tığ işi

Renkler: Siyah, beyaz, kırmızı

Motifler: Böğreklî kıvrık, göççeli yürütme

Kompozisyon: Burun ve topuk bölümleri tek renkli-desensiz bırakılan patik, ağız kısma uygulanan tığ işi ile tamamlanmıştır. Ayak ön üst bölümü dikey eksende ötelemeli olarak yerleştirilen “böğreklî kıvrık” modeli ile süslenirken, tabanda almaşık düzendeki “göççeli yürütme” görülmektedir.

Fotograf 8: Patik Örneği ve Motif Detayı (Tonus ve Duman, 2021)

Yer: Sivas- Merkez

Sahibi: Mine YÜCE

Ürünü yapan kişi: İkramiye YILMAZ

Gözlem tarihi: 13.04.2021

Tahmini örme tarihi: 2003

Ürün / Boyutlar: Kadın patiği / 11 x 22 cm

Kullanılan iplik çeşidi: Sentetik iplik

Örgü tekniği: Renkli desenli ve düz örgü

Renkler: Krem, yeşil, siyah, bordo

Motifler: Kiraz, sübura, çatal kıvrım

Kompozisyon: Çatal kıvrım yatay eksende ötelemeli olarak tam tur atarken, kiraz motifi sadece ayak üst ve ağız çevresinde kullanılmıştır. Ayak alt bölümünde ise iki sıra yatay şeritler şeklindeki “sübura” motifi, topuk bölümünün tamamını kaplamış durumdadır.

Fotograf 9: Patik Örneği ve Motif Detayı (Tonus ve Duman, 2021)

Yer: Sivas- Merkez

Sahibi: Mine YÜCE

Ürünü yapan kişi: İkramiye YILMAZ

Gözlem tarihi: 13.04.2021

Tahmini örme tarihi: 2000

Ürün / Boyutları: Kadın patiği / 11 x 22 cm

Kullanılan iplik çeşidi: Sentetik iplik

Örgü tekniği: Renkli desenli ve düz örgü

Renkler: Yeşil, beyaz, kırmızı, siyah, açık pembe

Motifler: Tazı kuyruğu, yürütme

Kompozisyon: Patikte ayak üst bölümü yatay eksende yan yana ötelemeli yerleştirilmiş “tazı kuyruğu” ile süslenirken tabanı “yürütme” motifi doldurmuştur.

Fotoğraf 10: Çorap Örneği ve Motif Detayı (Tonus ve Duman, 2021)

Yer: Sivas- Merkez

Sahibi: Mine YÜCE

Ürünü yapan kişi: İkramiye YILMAZ

Gözlem tarihi: 13.04.2021

Tahmini örme tarihi: 2020

Ürün / Boyutları: Kadın çorabı / 12 x 45 cm

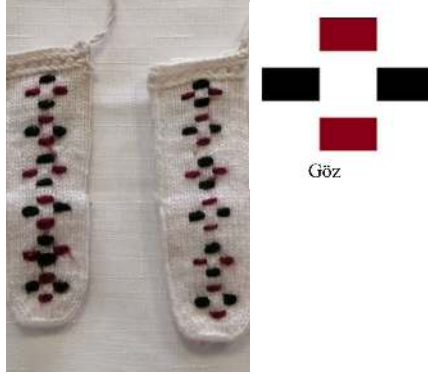
Kullanılan iplik çeşidi: Sentetik iplik

Örgü tekniği: Renkli desenli, düz örgü ve tığ işi

Renkler: Siyah, pembe, beyaz, sarı, kırmızı, mavi, gri, mor

Motifler: Çatal kıvrım, kekül, kabak çiçeği, ceviz cıynağı, aşuk, yürütme

Kompozisyon: Ayak üst bölümünde burundan başlığa sırasıyla “aşuk, çatal kıvrım, ceviz cıynağı”, konçta “kabak çiçeği, çatal kıvrım”, tabanda ise “yürütme” motifleri yatay eksende yan yana ötelemeli olarak yerleştirilmiştir. Bu motifler çorabın tüm bölümlerinde “kekül” ile birbirlerinden ayrılmıştır. Çorapta burun ve topuk kısımları tek renk ve desensiz bırakılmıştır

Fotoğraf 11: Çorap Örneği ve Motif Detayı (Tonus ve Duman, 2021)

Yer: Sivas- Yıldız

Sahibi: Ayşe TEMEL

Ürünü yapan kişi: Cennet TEMEL

Gözlem tarihi: 13.04.2021

Tahmini örme tarihi: 2021

Ürün / Boyutları: Çocuk çorabı / 3 x 11 cm

Kullanılan iplik çeşidi: Sentetik iplik

Örgü tekniği: Düz örgü ve iğne işi

Renkler: Beyaz, siyah, bordo

Motifler: Göz

Kompozisyon: Çorap, tek renkli ve desensiz olarak tamamlanmıştır. İğne ile ayak ön üst bölümüne dikey eksende ötelemeli olarak “göz” motifi işlenerek tamamlanmıştır. Ayak tabanı ise, yalın bırakılmıştır.

Fotoğraf 12: Çorap Örneği ve Motif Detayı (Tonus ve Duman, 2021)

Yer: Sivas- Yıldız

Sahibi: Ayşe TEMEL

Ürünü yapan kişi: Cennet TEMEL

Gözlem tarihi: 07.04.2021

Tahmini örme tarihi: 2000

Ürün / Boyutları: Yaşlı kadın çorabı / 12 x 53 cm

Kullanılan iplik çeşidi: Yün iplik

Örgü tekniği: Renkli desenli ve düz örgü

Renkler: Krem, siyah, yeşil, bordo, lacivert, kahverengi, kırmızı, pembe

Motifler: Aşuk, küpeli, elibelinde, yürütme

Kompozisyon: Ayak üst ve konç bölümleri “aşuk”, topuk “küpeli, aşuk”, ayak tabanı ise “yürütme ve “elibelinde” motiflerinin yatay eksende yan yana ötelemeli olarak yerleştirilmesinden oluşmuştur. Çorabın burun kısmı siyah ve desensiz bırakılmıştır. Başlık kısmı ise yeşil, kahverengi, lacivert ve pembe renklerin aralarına krem zemin gelecek şekilde yatay şeritlerden oluşan lastik model uygulanmıştır.

Fotoğraf 13: Çorap Örneği ve Motif Detayı (Tonus ve Duman, 2021)

Yer: Sivas- Yıldız

Sahibi: Ayşe TEMEL

Ürünü yapan kişi: Arife BAL

Gözlem tarihi: 07.04.2021

Tahmini örme tarihi: 1986

Ürün / Boyutları: Damat çorabı / 12 x 53 cm

Kullanılan iplik çeşidi: Yün iplik

Örgü tekniği: Renkli desenli ve düz örgü

Renkler: Krem, siyah

Motifler: Kara bükme

Kompozisyon: Ayak ön üst ve konç arka bölümü dikey eksende ötelemeli olarak “kara bükme” motifi ile bezenirken, tabanı tek renk ve desensiz bırakılmıştır.

Fotoğraf 14: Çorap Örneği ve Motif Detayı (Tonus ve Duman, 2021)

Yer: Sivas- Yıldız

Sahibi: Ayşe TEMEL

Ürünü yapan kişi: Arife BAL

Gözlem tarihi: 07.04.2021

Tahmini örme tarihi: 1986

Ürün / Boyutları: Kaynata Çorabı / 12 x 53 cm

Kullanılan iplik çeşidi: Yün iplik

Örgü tekniği: Renkli desenli ve düz örgü

Renkler: Krem, siyah

Motifler: Zencir, yan bükme

Kompozisyon: Ayak ön üst ve konç arka bölümü dikey ekseninde iki sıra olacak şekilde zikzak görünümlü “zencir” motifi ile bezenirken, ortaya siyah renkte “yan bükme” yerleştirilmiştir. Çorap tabanı tek renk ve desensiz bırakılmıştır.

Fotoğraf 15: Çorap Örneği ve Motif Detayı (Tonus ve Duman, 2021)

Yer: Sivas- Yıldız

Sahibi: Ayşe TEMEL

Ürünü yapan kişi: Arife BAL

Gözlem tarihi: 07.04.2021

Tahmini örme tarihi: 1986

Ürün / Boyutları: Erkek çorabı / 12 x 56 cm

Kullanılan iplik çeşidi: Yün iplik

Örgü tekniği: Desenli ve düz örgü

Renkler: Krem

Motifler: Zencir

Kompozisyon: Ayak ön üst ve konç arka bölümü dikey ekseninde iki sıra olacak şekilde zikzak görünümlü “zencir” motifi ile bezenmiş, çorap tabanı tek renk ve desensiz bırakılmıştır.

Fotoğraf 16: Çorap Örneği ve Motif Detayı (Tonus ve Duman, 2021)

Yer: Sivas- Yıldız

Sahibi: Ayşe TEMEL

Ürünü yapan kişi: Cennet TEMEL

Gözlem tarihi: 07.04.2021

Tahmini örme tarihi: 2020

Ürün / Boyutları: Damat çorabı / 13 x 58 cm

Kullanılan iplik çeşidi: Sentetik iplik

Örgü tekniği: Renkli desenli ve düz örgü

Renkler: Beyaz, siyah, bordo

Motifler: Kara bükme, bacaklı

Kompozisyon: Ayak ön üst ile konç bölümünde düşey eksene göre geometrik merkeze “kara bükme”, onun her iki tarafına simetrik olarak da “bacaklı” motifi yerleştirilmiştir. Taban ve topuk desensiz tercih edilirken, başlık kısmında siyah ve bordo renklerin aralarına beyaz zemin gelecek şekilde yatay şeritlerden oluşan lastik model uygulanmıştır.

Fotoğraf 17: Çorap Örneği ve Motif Detayı (Tonus ve Duman, 2021)

Yer: Sivas- Yıldız

Sahibi: Ayşe TEMEL

Ürünü yapan kişi: Cennet TEMEL

Gözlem tarihi: 07.04.2021

Tahmini örme tarihi: 2000

Ürün / Boyutları: Kaynana Çorabı / 13 x 62 cm

Kullanılan iplik çeşidi: Yün iplik

Örgü tekniği: Renkli desenli ve düz örgü

Renkler: Krem, siyah, bordo, lacivert, yeşil, pembe

Motifler: Beksimet (ceviz cıynağı), sübüra

Kompozisyon: Ayak üst, topuk ve konç bölümleri yörede “beksimet” olarak da ifade edilen ceviz cıynağı, taban ise “sübüra” motifinin yatay eksende yan yana ötelemeli olarak yerleştirilmesinden oluşmuştur. Çorabın burun kısmı siyah ve desensiz bırakılmıştır. Başlık kısmı ise bordo ve siyah renklerin aralarına krem zemin gelecek şekilde yatay şeritlerden oluşan lastik model uygulanmıştır.

Fotoğraf 18: Çorap Örneği ve Motif Detayı (Tonus ve Duman, 2021)

Yer: Sivas- Yıldız

Sahibi: Ayşe TEMEL

Ürünü yapan kişi: Cennet TEMEL

Gözlem tarihi: 07.04.2021

Tahmini örme tarihi: 2000

Ürün / Boyutları: Gelin çorabı / 11 x 53 cm

Kullanılan iplik çeşidi: Yün iplik

Örgü tekniği: Renkli desenli ve düz örgü

Renkler: Krem, kahverengi, siyah, pembe, lacivert

Motifler: Küpeli, yürütme, suyolu, sübüra

Kompozisyon: Ayak üst, topuk ve konç bölümleri “küpeli” motifinin yatay ekseninde yanyana dalgalı formu ile bezenmiştir. Çorapta, burun ile ayak alt bölümü “sübüra”, üst bölümü ise “suyolu” motifi ile birbirinden ayrılırken, aynı motif topuk uç kısmında da görülmüştür. Tabana “yürütme” motifi, başlık kısmına ise kahverengi ve siyah renklerin aralarına krem zemin gelecek şekilde yatay şeritlerden oluşan lastik model uygulanmıştır.

Fotoğraf 19: Patik Örneği ve Motif Detayı (Tonus ve Duman, 2021)

Yer: Sivas- Yıldız

Sahibi: Ayşe TEMEL

Ürünü yapan kişi: Cennet TEMEL

Gözlem tarihi: 07.04.2021

Tahmini örme tarihi: 2005

Ürün / Boyutları: Kadın patiği / 11 x 26 cm

Kullanılan iplik çeşidi: Sentetik iplik

Örgü tekniği: Renkli desenli ve düz örgü

Renkler: Siyah, beyaz, kırmızı, mavi

Motifler: Kiraz, sübüra

Kompozisyon: Ayak üst bölümü “kiraz” ve “sübüra” motiflerinin yatay ekseninde üst üste sıralanmasından oluşurken, taban sadece “sübüra” ile bezenmiştir.

Fotoğraf 20: Patık Örneği ve Motif Detayı (Tonus ve Duman, 2021)

Yer: Sivas- Yıldız

Sahibi: Ayşe TEMEL

Ürünü yapan kişi: Cennet TEMEL

Gözlem tarihi: 07.04.2021

Tahmini örme tarihi: 2005

Ürün / Boyutları: Kadın patiği / 11 x 26 cm

Kullanılan iplik çeşidi: Sentetik iplik

Örgü tekniği: Renkli desenli ve düz örgü

Renkler: Siyah, beyaz, kırmızı, mavi

Motifler: Yürütme-kelebek-kâtip güvercini

Kompozisyon: Ayak üst bölümünde düşey eksene göre geometrik merkezli “yürütme” motifleri tasarlanmış, onun içi ve kalan diğer boşluklar ise “kelebek ve göççeli yürütme” ile doldurulmuştur. Taban “yürütme” motifinin dikey yönlü simetrik yerleşiminden oluşmuştur.

Fotoğraf 21: Çorap Örneği ve Motif Detayı (Tonus ve Çağlar, 2021)

Yer: Sivas-Hafik -Yeniköy

Sahibi: Destegül ÇAĞLAR

Ürünü yapan kişi: Keziban ÇAĞLAR

Gözlem tarihi: 27.04.2021

Tahmini örme tarihi: 1976

Ürün / Boyutları: Kadın – Erkek çorabı / 13 x 54 cm

Kullanılan iplik çeşidi: Sentetik iplik, yün iplik

Örgü tekniği: Renkli desenli ve düz örgü

Renkler: Beyaz, bordo, mavi, pembe, siyah, yeşil, kavuniçi, sarı

Motifler: Kekül, yürütme, muskalı, yan bükme

Kompozisyon: Çorap, başlığa üç sıra halinde yatay olarak uygulanan “kekül” motifi ile tamamlanmıştır. Ayak üst bölümü ile koncun tamamında, düşey yönde sınırları “yan bükme” ile belirlenmiş “muskalı” modeli görülmüştür. Çorap tabanı ile topuk ise dikey ekseninde simetrik tasarlanmış “yürütme” motifi ile bezenmiştir.

Muskalı, Zara’da “genç delikanlıların giydiği çoraplardandır ve anneler, nazar değmesini önlemek amacıyla kendi oğullarına örerler. Muska şeklindeki üçgenlerin içinde şayet noktalar varsa bu delikanlı nişanlıdır. Üçgenlerin bazılarında yoksa sözlüdür ya da söz kesilmek üzeredir. Şayet nokta hiç konulmamışsa başı bağlı demektir”.¹¹

Fotoğraf 22: Çorap Örneği ve Motif Detayı (Tonus ve Çağlar, 2021)

Yer: Sivas-Hafik -Yeniköy

Sahibi: Destegül ÇAĞLAR

Ürünü yapan kişi: Keziban ÇAĞLAR

Gözlem tarihi: 27.04.2021

Tahmini örme tarihi: 1991

Ürün / Boyutları: Kadın çorabı / 13 x 54 cm

Kullanılan iplik çeşidi: Sentetik iplik

Örgü tekniği: Renkli desenli ve düz örgü

Renkler: Siyah, beyaz, sarı, yeşil, pembe, mavi, bordo

Motifler: Deli kıvrım, kekül, saçbağı, yürütme, yan bükme, üçgen

11 İsmail Acar. “Zara’da Çorapların Dili”, s.10.

Kompozisyon: Çorap, başlığa üç sıra halinde yatay olarak uygulanan “kekül” motifi ile tamamlanmıştır. Ayak üst bölümü ile koncun tamamında, düşey yönde sınırları “yan bükme” ile belirlenmiş bir sırada “deli kıvrım”, diğer sırada “saçbağı” modelinin ötelemeli yerleşimi görülmüştür. Çorap tabanı üçgen motifinin diyagonal yerleşiminden oluşurken, topukları ise “yürütme” motifi ile bezenmiştir. Deli kıvrım motifli çoraplar ile ilgili İsmail Acar, Zara’da hem erkek hem de genç kızlar tarafından giyildiğini yazmıştır.¹²

Fotograf 23: Çorap Örneği ve Motif Detayı (Tonus ve Çağlar, 2021)

Yer: Sivas-Hafik -Yeniköy

Sahibi: Destegül ÇAĞLAR

Ürünü yapan kişi: Keziban ÇAĞLAR

Gözlem tarihi: 27.04.2021

Tahmini örme tarihi: 1981

Ürün / Boyutları: Erkek çorabı / 14 x 54 cm

Kullanılan iplik çeşidi: Sentetik iplik

Örgü tekniği: Renkli desenli ve düz örgü

Renkler: Kahverengi, siyah, krem, beyaz, yeşil, mavi, sarı, pembe, kavuniçi

Motifler: Muskalı, kekül, yan bükme, yürütme, kör göççe, üçgen

Kompozisyon: Çorap, başlığa üç sıra halinde yatay olarak uygulanan “kekül” motifi ile tamamlanmıştır. Ayak üst bölümü ile koncun tamamında, düşey yönde sınırları “yan bükme” ile belirlenmiş “muskalı” motifi uygulanmıştır.

Topukta “yürütme”, burunda “kör göççe ve kekül”, taban kısmında ise geometrik formlu üçgenler almaşık olarak tasarlanmıştır.

Fotograf 24: Çorap Örneği ve Motif Detayı (Tonus ve Çağlar, 2021)

¹² İsmail Acar. “Zara’da Çorapların Dili”, s.24.

Yer: Sivas- Hafik -Yeniköy

Sahibi: Destegül ÇAĞLAR

Ürünü yapan kişi: Keziban ÇAĞLAR

Gözlem tarihi: 27.04.2021

Tahmini örme tarihi: 2013

Ürün / Boyutları: Genç kız çorabı / 14 x 54 cm

Kullanılan iplik çeşidi: Sentetik iplik

Örgü tekniği: Renkli desenli ve düz örgü

Renkler: Siyah, yeşil, sarı, bordo, kahverengi, mavi, pembe

Motifler: Yarım aynalı, yan bükme, kekül, üçgen

Kompozisyon: Çorap, başlığa iki sıra halinde yatay olarak uygulanan “kekül” motifi ile tamamlanmıştır. Ayak üst bölümü ile koncun tamamında, düşey yönde sınırları “yan bükme” ile belirlenmiş “yarım aynalı” uygulanmıştır. Topuk ve taban kısmında ise geometrik formlu üçgenler diyagonal olarak tasarlanmıştır.

Fotoğraf 25: Çorap Örneği ve Motif Detayı (Tonus ve Çağlar, 2021)

Yer: Sivas-Hafik -Yeniköy

Sahibi: Destegül ÇAĞLAR

Ürünü yapan kişi: Keziban ÇAĞLAR

Gözlem tarihi: 27.04.2021

Tahmini örme tarihi: 1995

Ürün / Boyutları: Çocuk çorabı / 7 x 16 cm

Kullanılan iplik çeşidi: Sentetik iplik

Örgü tekniği: Renkli desenli ve düz örgü

Renkler: Kahverengi, mavi, beyaz, kavuniçi, pembe, yeşil, siyah

Motifler: Muskalı

Kompozisyon: Çorap, başlığa bir sıra “kekül” uygulandıktan sonra haroşa modeli ile tamamlanmıştır. Ayak üst bölümü ile konç geometrik merkeze yerleştirilen “muskalı” motifi ile tasarlanmıştır.

4. BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

Kaynak kişilerden elde edilen veriler Tablo 1, Tablo 2 ve Tablo 3'te değerlendirilerek her bir ürün için ayrı ayrı künye çıkarılmıştır.

Motiflerin ürünlere göre dağılımı incelenirken (n) toplam ürün sayısını, (f) ise kullanım sayısını ifade etmektedir. Tablo 1'de görüldüğü üzere, araştırma konusu 25 üründe (n), böğreklî kıvrık, yürütme, çift kekül, kekül, aşuk, ceviz cıynağı (beksimet), kırk budak, kör göççe, tek kıvrım, altmış akıl yetmiş fikir, kıvrım, deli yılan, çatal kıvrım, göççeli yürütme, kiraz, sübüra, tazı kuyruğu, kabak çiçeği, göz, küpeli, elibelinde, kara bükme, yan bükme, zencir, bacaklı, suyolu, kelebek, muskalı, deli kıvrım, saçbağı, yarım aynalı ve üçgen olmak üzere toplam 32 farklı motif uygulanmıştır.

Motif Adı	n	f	%	Motif Adı	n	f	%
Böğreklî Kıvrık	25	2	8	Tazı Kuyruğu	25	1	4
Yürütme	25	13	52	Kabak Çiçeği	25	1	4
Çift Kekül	25	1	4	Göz	25	1	4
Kekül	25	8	32	Küpeli	25	2	8
Aşuk	25	4	16	Elibelinde	25	1	4
Ceviz Cıynağı (Beksimet)	25	4	16	Kara Bükme	25	2	8
Kırk Budak	25	2	8	Yan Bükme	25	5	20
Kör Göççe	25	3	12	Zencir	25	2	8
Tek Kıvrım	25	1	4	Bacaklı	25	1	4
Altmış Akıl Yetmiş Fikir	25	1	4	Su Yolu	25	1	4
Kıvrım	25	1	4	Kelebek	25	1	4
Deli Yılan	25	1	4	Muskalı	25	3	12
Çatal Kıvrım	25	3	12	Deli Kıvrım	25	1	4
Göççeli Yürütme	25	2	8	Saç Bağı	25	1	4
Kiraz	25	2	8	Üçgen	25	3	12
Sübüra	25	4	16	Yarım Aynalı	25	1	4

Tablo 1: Motiflerin ürünlere göre dağılımı

Tablo 1'e göre; yürütme 13 üründe (%52) uygulanarak en çok tercih edilen motif olmuştur. Kekül 8 üründe (%32), yan bükme 5 üründe (%20), aşuk, ceviz cıynağı (beksimet), sübüra 4 üründe (%16), kör göççe, çatal kıvrım, muskalı, üçgen 3 üründe (%12), böğreklî kıvrık, kırk budak, göççeli yürütme, kiraz, küpeli, kara bükme, zencir 2 üründe (%8), çift kekül, tek kıvrım, altmış akıl yetmiş fikir, kıvrım, deli yılan, tazı kuyruğu, kabak çiçeği, göz, elibelinde, bacaklı, suyolu, kelebek, deli kıvrım, saçbağı ve yarım aynalı 1 üründe (%4) tercih edildiğinden en az kullanılan motifler olarak belirlenmiştir.

Renklerin ürünlere göre dağılımı incelenirken (n) toplam ürün sayısını, (f) ise renk kullanım sayısını ifade etmektedir. Tablo 2'de görüldüğü üzere, araştırma konusu 25 üründe (n) krem, kırmızı, siyah, mavi, sarı, pembe, yeşil, beyaz, eflatun, lacivert, bordo, mor, gri, kahverengi ve kavuniçi olmak üzere toplam 15 farklı renk kullanılmıştır.

Renkler	Krem	Kırmızı	Siyah	Mavi	Sarı	Pembe	Yeşil	Beyaz	Eflatun	Lacivert	Bordo	Mor	Gri	Kahverengi	Kavuniçi
n	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
f	11	9	20	11	8	11	12	13	2	4	9	2	1	5	3
%	44	36	80	44	32	44	48	52	8	16	36	8	4	20	12

Tablo 2: Renklerin ürünlere göre dağılımı

Tablo 2'ye göre; 20 üründe (%80) tercih edildiği görülen siyah en fazla kullanılan renk olmuştur. Beyaz 13 üründe (%52), yeşil 12 üründe (%48), krem, mavi, pembe 11 üründe (%44), kırmızı, bordo 9 üründe (%36), sarı 8 üründe (%32), kahverengi 5 üründe (%20), lacivert 4 üründe (%16), kavuniçi 3 üründe (%12), Eflatun, mor 2 üründe (%8) ve gri 1 üründe (%4) tercih edildiğinden en az kullanılan renk olarak belirlenmiştir.

Şiş örgü tekniklerinin ürünlere göre dağılımı incelenirken (n) toplam ürün sayısını, (f) ise kullanım sayısını ifade etmektedir. Tablo 3'te görüldüğü üzere, araştırma konusu 25 üründe (n), şiş örgü tekniklerinden düz, desenli ve renkli desenli örgü teknikleri uygulanmıştır.

Şiş Örgü Tekniği	n	f	%
Düz Örgü	25	25	100
Desenli Örgü	25	2	8
Renkli Desenli Örgü	25	22	88

Tablo 3: Şiş örgü tekniklerinin ürünlere göre dağılımı

Tablo 3'e göre; düz örgü 25 ürünün tamamında (%100), renkli desenli örgü 22 üründe (%88), desenli örgü 2 üründe (%8) kullanılmıştır.

5. SONUÇ

Çalışma, Sivas il merkezi ile Hafik İlçesi Yeniköy ve Yıldız Beldesi ile sınırlandırılmıştır. Araştırmaya konu 25 adet ürün (19 adet çorap, 6 adet patik), 1976- 2021 tarihleri arasında örülmüştür. Bunlardan bazıları günlük kullanım, bazıları da özel günler için (damat, gelin, kaynana, kaynata çorapları) tasarlanmıştır. Ancak son yıllarda günlük el örgüsü çorap giyenlerin sayısı oldukça azalmış, sadece özel günlerde giyildiği gözlenmiştir. Çoraplar yün iplik, sentetik iplik ya da her ikisi birlikte kullanılarak örülmüştür. Özbel'e göre, Sivas'ın bazı köylerinde gelin ve damat çoraplarına muhakkak kılıptan da katılmıştır.¹³

Araştırma konusu çorap-patiklere uygulanan 32 farklı motif, yatay ve düşey eksenli tasarlanmış, başlıklar haroşa ile tamamlanmıştır. Ürün taban- topuklarında çoğunlukla renk ve desen kullanımı tercih edilirken sadece 6 adet ürün tek renk ve desensiz bırakılmıştır.

Aynı sınırlar içerisinde ortak kültürle yoğurulmasına rağmen, Sivas il merkezi, Hafik İlçesi Yeniköy ve Yıldız Beldesi ile Zara İlçesi çorap nakışlarının ad ve anlamları arasında bazı benzerlik ve farklılıklar gözlemlenmiştir. Buna göre yürütme motifi Zara'da yan yeritme" adı ile bilinir ve yeni gelinler tarafından giyilerek çocuk isteğini dile getirir. Zara'da fincan içi, başka köylerde de çark gemisi olarak adlandırılan aşuk motifi, kadere boyun eğmenin bir ifadesi olarak yaşlı kadınlar tarafından giyilir. Ceviz cıynağı (beksimet), Zara'da ceviz kıynağı şeklinde söylenir ve bu nakışı giyen kadın mutlaka kaynanadır. Çatal kıvrım motifi Zara'da baca demiri olarak adlandırılır. Annenin kızı ile övündüğünün ifadesi olarak düğün başladığında geline giydirilir ve uzun bir süre gelin bu çorabı ayağından çıkarmaz. Aynı adla bilinen muskalı, genç delikanlılara nazar değmemesi, yine aynı adla bilinen küpeli motifi ise evli kadınların mutlu olup olmadıklarının anlaşılması için kullanılır. Elibelinde nakışı, Zara'da eliböğünde adıyla anılır ve dul kadınlar tarafından sahipsizlik, naçarlık anlamındadır. Aynı adla bilinen deli kıvrım, 12-20 yaş arasındaki genç erkek ve kızların sözlü, nişanlı ya da evli olup olmadıklarının anlaşılmasını sağlar.

13 Kenan Özbel, *El Sanatları I Anadolu Çorapları*, s.6.

Yine aynı adla bilinen yarım aynalı motifi de sözlü ya da nişanlı genç kızlar tarafından giyilir.

Çorap ve patik örücülüğü malzeme temini, taşıma ve yapım kolaylığı açısından en çok tercih edilen el sanatı faaliyetlerinden biridir. Ancak, gelir getirici özelliğinin tatmin edici düzeyde olmaması, teknolojik gelişmeler neticesinde kolay temin edilebilmesi nedeniyle bu sanatla uğraşanların sayısı gün geçtikçe azalmaktadır. Yöre halkının duygu, düşünce, inanç, yaşam biçimi hakkında fikir vermesi açısından kültürel kimliğin bir parçası olan çorapların yaşatılması, kayıt altına alınarak yeni kuşaklara öğretilmesi büyük önem taşımaktadır. Yerel yönetimlerin, kamu kurum ya da özel kuruluşların desteğiyle açılacak olan hobi merkezleri, gelişim kursları ile maddi kültür varlıklarımızdan biri olan çoraplara sahip çıkılmalı, pazarlama sorununa çözüm üretilmeli ve boş iş gücüne sahip insanlar bu merkezlere özendirilerek çorap patik örücülüğünün sürdürülebilir olması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Acar, İsmail, H. *Zara'da Çorapların Dili*, İstanbul: Zara Haber-Zara Ajans: 2002.
- Akpınarlı, H. Feriha, *El Örgüsü Çorapların Teknik, Desen, Renk ve Kullanım Özellikleri*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, 1995.
- Akpınarlı, H. Feriha. “Doğu Anadolu Bölgesi Geleneksel Çorap Örücülüğünde Motif Özellikleri”. *Hars Akademi Dergisi*. Cilt:5, Sayı: Aydın Uğurlu ve Geleneksel Sanatlar Özel Sayısı 3, 17-25, (2022):18.
- Arslan, Pınar ve Akpınarlı, H. Feriha. “Karadeniz Çalıklı Teknikli Çorapların Tasarım Özellikleri”. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*. Cilt/ Volume 9, Sayı/ Issue 65, (2020):166.
- Barışta, Örcün. “Türk El Sanatlarından El Örgüsü Çoraplar”. *Erdem Dergisi*. Cilt:2, Sayı:6, (1986):14.
- Kaynar, Hülya. “Somut Olmayan Kültürel Miraslardan El Örgüsü Çoraplar: Gölova Yöresi Örneği”. *Art-E. Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi*. Cilt:10, Sayı:19, (2017):289-301.
- Onuk, Taciser ve Akpınarlı, H. Feriha, “Konya Yöresi El Örgüsü Çorapların Motif Kompozisyon Açısından Değerlendirilmesi”. *Türk-İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi*. Sayı:5/Kış Konya Özel Sayısı, (2008), s.63.
- Özbel, Kenan. *El Sanatları I Anadolu Çorapları*. Ankara: Kılavuz Kitapları: IX: [t.y.].
- Soysaldı, Aysen ve Çolak, Adem. “Bolu – Gerede İlçesi Mangallar Köyü El Örgüsü Çorap ve Patikleri”. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*. Cilt/ Volume 7, Sayı/ Issue 49, (2018):1202.

Kaynak Kişiler

- Aslı Duman, 1981, Önlisans mezunu, Ev hanımı, Konya, 2021
- Ayşe Temel, 1995, Önlisans mezunu, Ev hanımı, Sivas, 2021
- Destegül Çağlar, 1996, Öğrenci, Sivas, 2021
- İkramiye YILMAZ, 1947, Ev hanımı, Sivas, 2022
- Mine Yüce, 1987, Önlisans mezunu, Kurs Eğitimci, Sivas, 2021